

فصل سوم

اخلاق فردی و اجتماعی

فصل سوم: اخلاق فردی و اجتماعی

درس ششم: کوشا و نوشا

دانش زبانی

گسترش واژگان؛
آشنایی با گروه کلمات
دارای یک قسمت مشترک

تشخیص تفاوت صدای
(هـ) و (ه) در کلمات
مختوم به (ه)

دانش مفهومی

آموزش مداومت و پایداری
در کارها

آشنایی با اهمیت کار و
کوشش

تقویت حس مسئولیت‌پذیری
و پشتکار

علاقه‌مندی به کسب علم
و دانش

درس پنجم: چوپان درست کار

دانش زبانی

گسترش واژگان؛ آشنایی
با کلمات متضاد (مخالف)

جمع بستن کلمات با
پسوندها

دانش مفهومی

تقویت روحیه‌ی درست کاری
و راست‌گویی

آشنایی با ضرب‌المثل‌های
فارسی و کاربرد آن‌ها

تقویت روحیه‌ی امر به
معروف و نهی از منکر

درس هفتم: دوستان ما

دانش زبانی

گسترش واژگان؛ ساخت کلمات
با پسوند (فروش) و (ساز)

آشنایی با ضمائر اشاره‌ی دور و
نزدیک (آن و این)

دانش مفهومی

آشنایی با برخی از خدمات‌گزاران
جامعه و اهمیت خدمات آن‌ها

تقویت روحیه‌ی سپاس‌گزاری از
خدمات‌گزاران جامعه

روشن شدن افق آینده برای
انتخاب شغل

شناخت خداوند به عنوان خالق
هستی و سپاس‌گزاری از او

درس پنجم: چوپانِ درست کار

نگاه به درس در متن درس، دانش‌آموزان، با مفهوم مسائل اخلاقی از جمله درست کاری و راست گویی آشنا می‌شوند و علاوه بر آن به اهمیت توبه نمودن به نصایح و راهنمایی‌های دیگران پی‌می‌برند. در قسمت «واژه‌سازی» کلمات مخالف در قالب جمله به دانش‌آموزان آموزش داده می‌شود. در بخش «بیاموز و بگو» جمع بستن کلمات، با پسوند (ها) که یکی از پرکاربردترین نشانه‌های جمع در فارسی است، مطرح می‌شود و معنای آن‌ها نیز آموزش داده می‌شود.

پیامدها (هدف‌های آموزشی) انتظار می‌رود دانش‌آموز در پایان این درس بتواند:

۱. متن درس را روان و با لحن مناسب بخواند.
۲. فضای صامب گوسفندان و درست کاری چوپان را با توبه به متن درس با جملاتی ساده توضیح دهد.
۳. معنی ضرب‌المثل درس را بیان کند.
۴. مخالف کلمه‌های داده شده را بگوید یا بنویسد.
۵. حداقل به ۵ کلمه، نشانه‌ی جمع (ها) اضافه کرده و معنای واژه‌ی جدید را بگوید.
۶. جملات درست، زیبا و فُلاقانه بنویسد.
۷. از ۶ فضا املای تقریری، اکثر قریب به اتفاق کلمات را درست بنویسد. (مداکتر فضای مجاز، ۳ کلمه است.)

روش ارائه محتوا

یکی از بهترین روش‌های تدریس برای این درس، «قصه‌گویی» است. در این روش که مستقیم‌تر از کتاب‌خوانی است، هر نوع تغییر حالت چهره‌ی دانش‌آموز باعث می‌شود تا آموزگار با لحنی ساده، واضح و روشن داستان را بیان کرده و منظور خود را برساند. دانش‌آموز نیز از راه گوش کردن قصه، ضمن لذت بردن، مفاهیم اخلاقی و محتوایی درس را فرا می‌گیرد و با آن ارتباط نزدیک‌تری برقرار می‌کند. پس از قصه‌گویی، یک بار متن درس را از روی کتاب بخوانید و درباره‌ی جملات، عبارات و ضرب‌المثل، پرسش و پاسخ و بحث کلاسی انجام دهید.

در قسمت «واژه‌سازی» از دانش‌آموزان بخواهید، کلماتی را از متن درس پیدا کرده و مخالف آن‌ها را بگویند. در قسمت «بیاموز و بگو» از دانش‌آموزان بخواهید که کلمه‌ای را بگویند، سپس به آن کلمات «ها» اضافه کنند و معنی کلمه‌ی جدید را بیان کنند.

جدول درس پنجم

نوع فعالیت	صفحه کتاب درسی (خوانداری - نوشتاری)	هدف	زمان / جلسه
خواندن متن درس	۳۲ - خوانداری	تقویت روحیه‌ی درست کاری و راست‌گویی، آشنایی با ضرب‌المثل‌های فارسی و کاربرد آن‌ها. تقویت روحیه‌ی امر به معروف و نهی از منکر	۳۰ دقیقه - جلسه اول
درست، نادرست	۳۳ - خوانداری	ارزیابی از درک مطلب درس	۱۰ دقیقه - جلسه اول
تکرار و تمرین خواندن	۳۲ - خوانداری	ارزیابی از روان‌خوانی درس	۱۰ دقیقه - جلسه دوم
گوش کن و بگو	۳۳ - خوانداری	تقویت مهارت‌های گوش کردن و سخن گفتن	۱۰ دقیقه - جلسه دوم
واژه‌سازی	۳۳ - خوانداری	گسترش واژگان به وسیله آشنایی با کلمات مخالف (متضاد)	۲۰ دقیقه - جلسه دوم
تکرار و تمرین روخوانی بیاموز و بگو	۳۳ و ۳۴ - خوانداری	ارزیابی از روان‌خوانی متن درس آشنایی با جمع بستن کلمات با نشانه‌ی (ها)	۲۵ دقیقه - جلسه سوم
انجام فعالیت کتاب نوشتاری	۳۷ - نوشتاری	تقویت رونویسی، جابه‌جایی کلمات و جمله‌سازی، تثبیت واژه‌سازی، نگارش و جمله‌سازی	۱۵ دقیقه - جلسه سوم
املا‌ی آموزشی درس	۳۲ - خوانداری	آموزش نکات املا‌ی و واژگان با نشانه‌های خاص	۴۰ دقیقه - جلسه چهارم
پیدا کن و بگو	۳۴ - خوانداری	تقویت املا از طریق پیدا کردن کلمه در متن درس	۱۵ دقیقه - جلسه پنجم
بازی و نمایش	۳۴ - خوانداری	خواندن متن «تمیز باش، عزیز باش» و ایفای نقش	۲۵ دقیقه - جلسه پنجم
نگارش (جمله‌سازی) انجام فعالیت نوشتاری	۳۸ - نوشتاری	تقویت مهارت جمله‌سازی با کلمات کلیدی درس، تقویت رونویسی، دقت روی متن و تکمیل جمله، تثبیت بیاموز و بگو، نگارش و جمله‌سازی	۴۰ دقیقه - جلسه ششم
املا از نیمه‌ی اول درس	۳۲ - خوانداری	ارزیابی از املا‌ی نیمه‌ی اول درس	۲۵ دقیقه - جلسه هفتم
انجام فعالیت‌های نوشتاری	۳۹ - نوشتاری	تقویت رونویسی، ساخت کلمات با حروف در هم ریخته و تمرین املا، تثبیت بیاموز و بگو، نگارش و جمله‌سازی	۱۵ دقیقه - جلسه هفتم
بخوان و حفظ کن نگارش (جمله‌سازی)	۳۵ - خوانداری	تقویت حافظه و تلطیف عواطف تقویت مهارت جمله‌سازی، استفاده از دو کلمه در یک جمله	۴۰ دقیقه - جلسه هشتم
تمرین بخوان و حفظ کن	۳۵ - خوانداری	سعی در حفظ شعر «احوال‌پرسی»	۲۰ دقیقه - جلسه نهم
انجام فعالیت‌های نوشتاری	۴۰ - نوشتاری	تمرین رونویسی، تمرکز روی درس و پیدا کردن کلمه، تمرین کلمات مخالف (تثبیت واژه‌سازی)، نگارش و جمله‌سازی	۲۰ دقیقه - جلسه نهم
املا از نیمه‌ی دوم درس انجام فعالیت نوشتاری	۳۲ - خوانداری ۴۱ - نوشتاری	ارزیابی از املا‌ی نیمه‌ی دوم درس تمرین خوشنویسی، سرگرمی و طرح سؤال برای جدول	۴۰ دقیقه - جلسه دهم
نگارش تمرین بخوان و حفظ کن	۳۵ - خوانداری	تقویت مهارت نوشتن متن برای تصویر یا مجموعه‌ای از کلمات ارزیابی از حفظ شعر «احوال‌پرسی»	۴۰ دقیقه - جلسه یازدهم

پاسخ بخش های چالش برانگیز

چالش خاصی در فهم محتوا و نکات این درس وجود ندارد. فقط گاهی دانش آموزان برای پاسخ گویی به تمرین ۴ صفحه‌ی ۴ کتاب نوشتاری جمله‌هایی درباره‌ی تصویر می‌نویسند که در نوشتن جملات باید راهنمایی شوند تا متن سؤال را درست متوجه شوند و جملات را از زبان گوسفندان بنویسند. گاهی ممکن است پاسخ دانش آموزان درست و منطقی نباشد که با راهنمایی غیرمستقیم آموزگار، جملات صحیح را می‌نویسند. (نوشتن جمله برای تصویر با نوشتن جمله از زبان گوسفندان، از نظر محتوا و تطابق فعل و فاعل متفاوت است.)

ویژه

فعالیت‌های

گوسفندان - درست کار - نگهداری - راست گو - صاحب - می‌فروخت - نصیحت - چوپانی‌ات - مزدت - شروع - نجات - قطره - جمع - وانگهی - فرورفت - همان - سیل - زیادی - می‌دوشید - حرف - ناچار - ناگهان.



کلمات دارای ارزش املائی

دانش آموزان کلاس درباره‌ی داستان درس چوپان درست کار، نمایش آماده می‌کردند. یکی از بچه‌ها پیشنهاد داد. خوب است که هر کدام از ما به همراه یکی از دوستان خود، نقش صاحب گوسفندان و چوپان را در نظر بگیریم و جملاتی را آماده کنیم و هر کس جمله‌ی خود را بگوید و بهترین جمله‌ها را روی تابلو بنویسیم. هر کس درباره‌ی اینکه جای کدام نقش قرار بگیرد، فکر کرد. در پایان دو جمله از دو نفر از دانش آموزان انتخاب و نوشته شد. کسی که به جای صاحب گوسفندان بود، گفت: «من خودم می‌دانم چه کاری درست است و به نصیحت کسی نیاز ندارم. چوپان باید کارش را انجام بدهد و مزدش را بگیرد.» کسی هم که جای چوپان بود، این طور گفت: «هیچ وقت فکر نکنید، کار نادرست را کسی نمی‌فهمد. روزی خدا اشتباه ما را به شکل دیگری نشان می‌دهد. اگر کارهای خوب انجام دهید، کارهای خوب مثل درست کاری و راست گویی، روزی شما را نجات خواهد داد، هر قدر هم کار خوب کوچک باشد، اما در طول زمان زیاد می‌شود. از قدیم گفته‌اند: «قطره قطره جمع گردد، وانگهی دریا شود.»



املائی معلم ساخته

توصیه‌های آموزشی

- آشنایی با ضرب‌المثل‌های ایرانی یکی از مهم‌ترین فعالیت‌هایی است که دانش آموزان در درس فارسی و یا هنگام کتاب خوانی و قصه‌گویی با آن آشنا می‌شوند. بسیاری از دانش آموزان ضرب‌المثل‌های متعددی را بلد هستند؛ ولی مفهوم و زمان کاربرد آن‌ها را نمی‌دانند. شما می‌توانید در ساعت‌های مختلف و بنابر مناسبت‌ها، داستان‌های ضرب‌المثل‌های ایرانی را برای دانش آموزان بازگو نمایید.
- یکی از ضرب‌المثل‌هایی که به همان معنای ضرب‌المثل به کار رفته در درس است، عبارت است از «دانه دانه است، غله در انبار» شما می‌توانید به این ضرب‌المثل اشاره و معنای آن را توضیح دهید.
- فعالیت دومینوی کلمات مخالف نیز همانند کلمات هم‌معنی می‌تواند طراحی و در کلاس اجرا گردد.
- هم‌پنین به طور معمول پیشنهاد می‌گردد:
- در جلسه‌ی سوم ابتدا ۱۰ دقیقه فعالیت تمرین روخوانی متن درس، سپس ۱۵ دقیقه بعدی فعالیت بیاموز و بگو انجام شود.
- در جلسه‌ی ششم ابتدا ۲۰ دقیقه نگارش (جمله سازی)، سپس ۲۰ دقیقه بعدی فعالیت کتاب نوشتاری انجام شود.
- در جلسه‌ی هشتم ابتدا ۲۰ دقیقه فعالیت بخوان و مفا کن، سپس ۲۰ دقیقه بعدی فعالیت نگارش (جمله سازی) انجام شود.
- در جلسه‌ی دهم ابتدا ۲۵ دقیقه املا از نیمه‌ی دوم درس، سپس ۱۵ دقیقه بعدی فعالیت کتاب نوشتاری انجام شود.

درس ششم: کوشا و نوشا

نگاهی به درس

دانش‌آموزان در درس ششم با خواندن داستان دو پرنده که یکی از آن‌ها برای کسب علم و دانش لانه‌ی خود را ترک می‌کند و با تلاش و کوشش به هدف خود می‌رسد و دیگری به خاطر عدم پشتکار و از این شافه به آن شافه پریدن، موفق نمی‌شود تا به هدف خود برسد، با مفهوم پشتکار، تلاش، کوشش و پایداری آشنا می‌شوند.

در قسمت «واژه‌سازی» دانش‌آموزان با گروه کلماتی آشنا می‌شوند که در یک بخش یا کلمه مشترک هستند. این نکته به گسترش واژگان و گنیمین‌ی لغات دانش‌آموز منجر می‌شود.

در بخش «بیاموز و بگو» تفاوت صدای (ـ) و (هـ) در کلمات مفتوم به نشانه‌ی (هـ) بیان می‌شود و دانش‌آموزان با تکرار و تمرین موفق به تشخیص و طبقه‌بندی این نوع کلمات می‌شوند.

پیامدها (هدف‌های آموزشی)

۱. اهمیت کسب علم، دانش و مرفه را بیان کند.
۲. نتیجه‌ی تلاش کوشا و عدم پشتکار نوشا را در دو جمله بگوید.
۳. درباره‌ی اهمیت تمام کردن کار (انجام کامل کار) صحبت کند.
۴. متن درس را با لمن مناسب و روان بخواند.
۵. گروه کلمات مشترک را تشخیص داده و براساس قسمت مشترک، تعدادی کلمه را دسته‌بندی کند.
۶. کلمات مفتوم به نشانه‌ی (هـ) را با توجه به صدای آفرشان در دو دسته‌ی مجزا طبقه‌بندی کند.
۷. از ۶ خط املای تقریری اکثر قریب به اتفاق کلمات را درست بنویسد. (مداکثر خطای مجاز ۳ کلمه است).

روش ارائه محتوا

بهترین شیوه برای تدریس «کوشا و نوشا» ایفای نقش است. این روش برای تجسم عینی موضوعات و درس‌هایی که برای نمایشنامه مناسب هستند، به کار می‌رود. در این شیوه تعدادی از دانش‌آموزان با راهنمایی و هماهنگی شما ماجرای درس را در کلاس اجرا می‌کنند. دانش‌آموزان دیگر با ایفاگران نقش، ارتباط عاطفی برقرار می‌کنند و با هیجان مراحل نمایش را می‌بینند و یادگیری مؤثرتری اتفاق می‌افتد. در اجرای نمایش می‌توان از عروسک یا صورتک‌های مناسب نقش‌ها استفاده کرد. پس از اجرا، یک بار متن درس را برای دانش‌آموزان بخوانید.

در قسمت واژه‌سازی، گروهی از کلمات را روی تابلو بنویسید یا کارت آن‌ها را روی تابلو نصب کنید و از دانش‌آموزان بخواهید، قسمت مشترک را پیدا کنند و بگویند. پس از آن روی تابلو، طرح یا شبکه‌ای را بکشید و یک کلمه مشخص کنید و از دانش‌آموزان بخواهید که کلماتی بگویند که در آن قسمت، مشترک باشند.



در بخش بیاموز و بگو از دانش‌آموزان بخواهید، کلمه‌هایی که آخر آن‌ها نشانه‌ی (هـ) دارند، مثال بزنند. سپس هر کدام بگویند این نشانه چه صدایی می‌دهد، در جدول آن‌ها را به دو دسته، با صدای (ـ) و (هـ) دسته‌بندی کنید.

جدول درس ششم

نوع فعالیت	صفحه کتاب درسی (خوانداری - نوشتاری)	هدف	زمان / جلسه
خواندن متن درس	۳۶ و ۳۷ و ۳۸ - خوانداری	اهمیت کسب علم و دانش و داشتن پشتکار، اهمیت تفکر و به پایان رساندن کارها	۳ دقیقه - جلسه اول
درست، نادرست	۳۹ - خوانداری	ارزیابی از درک مطلب درس	۱ دقیقه - جلسه اول
تکرار و تمرین خواندن	۳۶ و ۳۷ و ۳۸ - خوانداری	ارزیابی از روان خوانی درس	۱ دقیقه - جلسه دوم
گوش کن و بگو واژه سازی	۳۹ - خوانداری	تقویت مهارت گوش کردن، سخن گفتن و درک مفهوم درس، گسترش واژگان از طریق آموزش کلمات دارای بخش مشترک	۳ دقیقه - جلسه دوم
تمرین روخوانی بیاموز و بگو	۳۶ تا ۴۰ - خوانداری	ارزیابی از روان خوانی متن درس تشخیص صدای (ـ) و (هـ) در کلمات مختوم به نشانه‌ی (هـ)	۲۵ دقیقه - جلسه سوم
انجام فعالیت کتاب‌نوشتاری	۴۲ - نوشتاری	تقویت رونویسی، تمرین کلمات هم‌معنی تثبیت واژه‌سازی، جمله‌سازی و نگارش	۱۵ دقیقه - جلسه سوم
املا‌ی آموزشی درس	۳۶ تا ۳۸ - خوانداری	آموزش نکات املا‌ی و کلمات با نشانه‌ها و حروف خاص	۴ دقیقه - جلسه چهارم
پیدا کن و بگو	۴۰ - خوانداری	تقویت املا از طریق پیدا کردن کلمات مختوم به (هـ) با صدای متفاوت (تثبیت بیاموز و بگو)	۲۰ دقیقه - جلسه پنجم
کتاب‌خوانی	۴۰ - خوانداری	گفت و گو درباره‌ی کتاب‌های مورد علاقه و پدید آورندگان آن‌ها	۲۰ دقیقه - جلسه پنجم
نگارش (جمله سازی) انجام فعالیت کتاب‌نوشتاری	۴۳ - نوشتاری	تقویت مهارت جمله‌سازی با کلمات دارای قسمت مشترک، تقویت رونویسی، نوشتن کلمات با قسمت مشترک، تثبیت واژه‌سازی، نگارش	۴۰ دقیقه - جلسه ششم
املا از نیمه‌ی اول درس	۳۶ و ۳۷ - خوانداری	ارزیابی از املا‌ی واژگان نیمه‌ی اول درس	۲۵ دقیقه - جلسه هفتم
انجام فعالیت کتاب‌نوشتاری	۴۴ - نوشتاری	تقویت رونویسی، مرتب کردن کلمات و ساختن جمله، تثبیت بیاموز و بگو، تکمیل جملات نگارش	۱۵ دقیقه - جلسه هفتم
حکایت نگارش (جمله سازی)	۴۱ - خوانداری	آشنایی با روان خوانی متون کهن تقویت مهارت نگارش و جمله‌سازی (چند کلمه در یک جمله)	۴۰ دقیقه - جلسه هشتم
تمرین حکایت	۴۱ - خوانداری	تمرین روان خوانی حکایت و درک مفهوم آن	۲۰ دقیقه - جلسه نهم
انجام فعالیت کتاب‌نوشتاری	۴۵ - نوشتاری	تقویت رونویسی، کلمات هم‌معنی، دسته‌بندی کلمات (تثبیت بیاموز و بگو)، نگارش	۲۰ دقیقه - جلسه نهم
املا از نیمه‌ی دوم درس انجام فعالیت کتاب‌نوشتاری	۳۷ و ۳۸ - خوانداری ۴۶ - نوشتاری	ارزیابی از املا‌ی نیمه‌ی دوم درس تمرین خوشنویسی، طبقه‌بندی کلمات (جاندار و بی‌جان)	۴۰ دقیقه - جلسه دهم
نگارش تمرین حکایت	۴۱ - خوانداری	تقویت مهارت نگارش با استفاده از ارائه‌ی تصویر یا جملات ناتمام، ارزیابی از روخوانی متن حکایت و درک مطلب	۴۰ دقیقه - جلسه یازدهم

پاسخ بخش های چالش برانگیز

یکی از مواردی که گاهی همکاران محترم در حین تدریس دچار خطا می‌گردند، این است که گروه کلمات مشترک را به عنوان کلمات هم‌خانواده به دانش‌آموزان معرفی می‌کنند. در صورتی که این گروه کلمات، کلمه‌های مرکب یا مشتق فارسی هستند که دارای قسمت یا کلمه‌ی مشترک می‌باشند؛ ولی کلمات هم‌خانواده، کلمات عربی هستند که دارای سه حرف مشترک بوده و معانی نزدیک به هم دارند. (مثال: درس، مدرسه، تدریس، درس، ...)

ویژه

فعالیت‌های

پرنده‌ی کوچک - زندگی - شبیه - شده‌اید - لانه‌شان - ترک - خواستند - علم - بیاموزد - قبول - گذشت - می‌خواست - ههد - راست گو - امانت‌دار - نگذشته بود - طوطی - سخن گو - تمرین - طول - تصمیم - شعر فردوسی - خواند - برنا - جنگل - پرواز - غیر - ساده‌ای - آموختن - ادامه - پاکیزه - سرانجام.



کلمات دارای ارزش املائی

روی یکی از شاخه‌های درخت خانه‌ی ما، دو پرنده‌ی کوچک زندگی می‌کردند. دلم می‌خواست درباره‌ی زندگی آن‌ها چیزهای بیشتری بیاموزم. وقتی به برادرم گفتم که در این کار کمک کند، او سریع قبول کرد. خیلی طول نکشید که من دو کتاب مناسب پیدا کردم و برادرم نیز یک مجله‌ی زیبا آورد و تصمیم گرفتیم با هم کار گروهی انجام دهیم. من شکل ههد و طوطی سخن گو را در کتاب دیدم. برادرم درباره‌ی چند پرنده‌ی دیگر مطالبی پیدا کرد. چند روز پیش‌تر نگذشته بود که دیدم دو پرنده، پروازکنان لانه‌شان را ترک کردند. برادرم گفت: «حتماً خواستند در جای دیگری لانه بسازند یا کارهایی را یاد بگیرند.» به خودم گفتم، اگر ما هم تلاش کنیم و امانت‌دار باشیم با آموختن علم و هنر می‌توانیم کارهای بهتر و بزرگ‌تر انجام بدهیم و بعد به یاد این شعر فردوسی افتادم: «توانا بود هر که دانا بود / ز دانش دل پیر برنا بود»



املائی معلم ساخته

توصیه‌های آموزشی

- با توجه به این که یکی از اهداف و برنامه‌های دوره‌ی ابتدایی «کتاب‌خوانی و قصه‌نویسی» است، توصیه می‌شود کتاب‌های فوب همراه با معرفی شناسنامه‌ی کتاب در کلاس مورد بررسی قرار بگیرد و دانش‌آموزان با کامل کردن جملات ناتمام، داستان کوتاهی بنویسند.
- همچنین پیشنهاد می‌گردد:
- در جلسه‌ی دوم ابتدا ۱۰ دقیقه فعالیت گوش کن و بگو، سپس ۲۰ دقیقه بعدی فعالیت واژه‌سازی انجام شود.
- در جلسه‌ی سوم ابتدا ۱۰ دقیقه فعالیت تمرین روفوانی متن درس، سپس ۱۵ دقیقه بعدی فعالیت بیاموز و بگو انجام شود.
- در جلسه‌ی ششم ابتدا ۲۰ دقیقه نگارش (جمله‌سازی)، سپس ۲۰ دقیقه بعدی فعالیت کتاب‌نوشتاری انجام شود.
- در جلسه‌ی هشتم ابتدا ۲۰ دقیقه فعالیت مکایت، سپس ۲۰ دقیقه بعدی فعالیت نگارش (جمله‌سازی) انجام شود.
- در جلسه‌ی دهم ابتدا ۲۵ دقیقه املا از نیمه‌ی دوم درس، سپس ۱۵ دقیقه بعدی فعالیت کتاب‌نوشتاری انجام شود.

درس هفتم: دوستان ما

نگاهی به درس

در این درس دانش‌آموزان با بعضی از مشاغل و نوع خدمت‌رسانی آن‌ها آشنا می‌شوند. این مشاغل عبارت‌اند از: کشاورز، نانوا، رفتگر، بنا، باغبان، مأمور راهنمایی و رانندگی، معلم. در نهایت خداوند را به عنوان آفریننده‌ی همه‌ی آن‌ها شناخته و از او تشکر می‌کنند. علاوه بر آن درمی‌یابند، همه‌ی این افراد به نوعی مهم هستند و هر یک به روشی خاص به دیگران خدمت می‌کنند.

در قسمت «واژه‌سازی» با افزودن پسوند «فروش» و «ساز» به بعضی کلمات، واژگان مرکب جدید که شغلی را معرفی می‌کنند، می‌سازند.

در بخش «بیاموز و بگو» با ضمیر اشاره به دور (آن، همان) و یا اشاره به نزدیک (این، همین) آشنا می‌شوند.

پیامدها (هدف‌های آموزشی)

۱. مذاکره ۵ شغل را که در درس آمده به همراه کاری که انجام می‌دهند، بیان کند.
۲. درباره‌ی اهمیت هر شغل یک جمله بیان کند.
۳. با افزودن پسوند مناسب (فروش) و یا (ساز) به کلمه‌های داده شده، کلمات مرکب بسازد و معنی آن‌ها را بگوید.
۴. اشیای مختلف را در کلاس یا در تصویر کتاب با به کارگیری ضمائر مناسب دور یا نزدیک به درستی نام ببرد.
۵. در ۶ خط املای تقریری اکثر قریب به اتفاق کلمات را درست بنویسد. (مداکثر فضای مجاز ۳ کلمه است).

روش ارائه محتوا

با کمک روش طرح تدریس اعضای گروه (TMTD) که یکی از انواع روش‌های همیاری و تدریس مشارکتی است، تدریس آغاز می‌شود. در این روش ابتدا سه نفر از اعضای هر گروه را با هر روشی که شما گروه‌بندی کرده‌اید، مشخص کنید و هر کدام یکی از قسمت‌های درس را که شما به ۳ قسمت تقریباً مساوی تقسیم کرده‌اید، بخوانند. پس از این که عضو شماره‌ی یک قسمت اول، عضو شماره‌ی دو قسمت دوم و عضو شماره‌ی سه قسمت سوم درس را مطالعه کردند، نقرات هم شماره را در کنار هم قرار دهید تا با هم تبادل نظر کرده و اشکالات خود را برطرف کنند. سپس به گروه خود بازگشته و هر عضو آن‌چه را یاد گرفته به دو عضو دیگر یاد دهد. سپس سؤالاتی را بپرسید تا میزان یادگیری افراد مشخص شود. پس از آن متن درس توسط دانش‌آموزان خوانده شود تا روان‌خوانی درس انجام گیرد.

برای تدریس واژه‌سازی از پرسش و پاسخ استفاده کنید، همراه با نشان دادن تصاویر مختلف از مشاغل میوه فروش، ساعت ساز و ... از دانش‌آموزان بپرسید که کسی که لباس می‌فروشد، چه می‌گویند و آن‌ها پاسخ (لباس فروش) را بدهند. در خصوص «بیاموز و بگو» با مثالی از کلاس مثلاً آن پنجره به پنجره‌ای که دور است، اشاره کنید، هم‌چنین میز خود را نشان دهید و از دانش‌آموزان بپرسید، برای میز «این» مناسب است یا «آن»، تا تفاوت به کارگیری ضمیر دور و نزدیک را متوجه شوند، سپس خود دانش‌آموزان مثال‌هایی را بیان کنند.

جدول درس هفتم

نوع فعالیت	صفحه کتاب درسی (خوانداری - نوشتاری)	هدف	زمان / جلسه
خواندن متن درس	۴۲ و ۴۳ - خوانداری	آشنایی با برخی خدمت‌گزاران جامعه و تقویت مهارت روخوانی، روشن شدن افق آینده برای انتخاب شغل	۳۰ دقیقه - جلسه اول
درست، نادرست	۴۴ - خوانداری	ارزیابی از درک مطلب درس	۱۰ دقیقه - جلسه اول
تکرار و تمرین خواندن گوش کن و بگو	۴۲ و ۴۳ و ۴۴ - خوانداری	تقویت مهارت روخوانی متن درس، درک مطلب و پاسخ به پرسش‌های درس	۲۰ دقیقه - جلسه دوم
واژه‌سازی	۴۴ - خوانداری	گسترش واژگان با افزودن پسوند (فروش) و (ساز) به کلمات	۲۰ دقیقه - جلسه دوم
تمرین روخوانی درس بیاموز و بگو	۴۲ و ۴۳ و ۴۵ - خوانداری	تقویت و ارزیابی از روخوانی متن درس آشنایی با ضمایر اشاره‌ی دور و نزدیک	۲۵ دقیقه - جلسه سوم
انجام فعالیت کتاب نوشتاری	۴۷ - نوشتاری	تقویت رونویسی، کامل کردن جدول، تثبیت بیاموز و بگو، مقایسه و نگارش جمله	۱۵ دقیقه - جلسه سوم
املا آموزشی درس	۴۲ و ۴۳ - خوانداری	آموزش نکات املائی و کلمات با حروف و نشانه‌های خاص	۴۰ دقیقه - جلسه چهارم
پیدا کن و بگو	۴۵ - خوانداری	تقویت املا، خواندن و سخن گفتن، تمرکز روی درس و پیدا کردن کلمات با نشانه‌های داده شده	۲۰ دقیقه - جلسه پنجم
بازی، بازی، بازی	۴۵ - خوانداری	ایجاد شور و نشاط در کلاس، تمرکز روی متن درس و عکس‌العمل نسبت به کلمات مورد نظر، تقویت مهارت گوش دادن	۲۰ دقیقه - جلسه پنجم
نگارش انجام فعالیت نوشتاری	۴۸ - نوشتاری	ساختن جمله برای شغل‌های مختلف، تقویت رونویسی، تقویت مهارت طبقه‌بندی، تثبیت واژه‌سازی، نگارش و جمله‌سازی	۴۰ دقیقه - جلسه ششم
املا از نیمه‌ی اول درس انجام فعالیت نوشتاری	۴۲ - خوانداری ۴۹ - نوشتاری	ارزیابی از املائی نیمه‌ی اول درس تقویت رونویسی، تمرکز روی کتاب و پیدا کردن کلمات، تثبیت واژه‌سازی، نگارش و جمله‌سازی	۴۰ دقیقه - جلسه هفتم
بخوان و ببیندیش	۴۶ تا ۴۸ - خوانداری	تقویت مهارت درست خواندن و درک مطلب	۲۵ دقیقه - جلسه هشتم
نگارش	—	تقویت مهارت نگارش با تکمیل جملات نیمه تمام	۱۵ دقیقه - جلسه هشتم
تمرین بخوان و ببیندیش	۴۶ تا ۴۸ - خوانداری	تقویت مهارت روخوانی، خواندن با سرعت و دقت و درک مطلب خوانده شده	۲۰ دقیقه - جلسه نهم
انجام فعالیت‌های نوشتاری	۵۰ و ۵۱ - نوشتاری	تمرین رونویسی، کشف کلمه‌ی رمز با پاسخ‌گویی به سؤالات، تکمیل کلمات، نگارش	۲۰ دقیقه - جلسه نهم
املا از نیمه‌ی دوم درس انجام فعالیت نوشتاری	۴۳ - خوانداری ۵۲ - نوشتاری	ارزیابی از املائی تقریری نیمه دوم درس تقویت مهارت خوشنویسی و حل جدول	۴۰ دقیقه - جلسه دهم
نگارش (جمله سازی) تمرین بخوان و ببیندیش	۴۶ تا ۴۸ - خوانداری	کامل کردن داستان، نوشتن داستان برای تصویر، ارزیابی از روخوانی متن و درک مطلب	۴۰ دقیقه - جلسه یازدهم

پاسخ بخش‌های چالش برانگیز

یکی از مواردی که لازم است در حین تدریس و تبادل نظر درباره‌ی شغل‌های مختلف به آن توجه کرد، اهمیت مشاغل مختلف است. دانش‌آموزان لازم است نسبت به همه‌ی مشاغل احترام خاص قائل شوند و تفاوت برخی از مشاغل کاذب و نادرست را با شغل‌های مفید بدانند.

ویژه

فعالیت‌های



کلمات دارای ارزش املائی

گندم - کاشته - کشاورز کوشا - خوش‌مزه - نانواي سحرخیز - پاکیزه‌ای - رفتگر زحمت‌کش - بنای پرکار - خوش‌رنگ - باغبان پرتلاش - منظم - رفت و آمد - مرتب - ایجاد - مأمور راهنمایی و رانندگی - بانشاط - تمیز - آفریده است - قشنگی - مهربان - ساخته است - سرسبز - خوش‌رنگ - سخت‌کوش - شاداب - معلم.



املائی معلم ساخته

خدای مهربان در دنیای بزرگ ما، انسان‌ها و چیزهای مختلفی آفریده است که به ما کمک می‌کنند تا راحت‌تر زندگی کنیم. مثلاً کشاورز کوشا، گندم‌های زرد قشنگ را کاشته است. این گندم‌ها پس از آرد شدن به دست نانواي سحرخیز می‌رسند و او نانی گرم و خوش‌مزه می‌پزد. خانه‌های راحت ما را بنای پرکار ساخته است. هر روز که از خانه بیرون می‌رویم، رفتگر زحمت‌کش کوچه‌ها را تمیز و پاکیزه کرده است. باغبان پرتلاش، گل‌های خوش‌رنگ را در باغچه و بوستان‌ها کاشته است تا از دیدن آن‌ها لذت ببریم. برای رسیدن به مدرسه از خیابان‌هایی رد می‌شویم که مأمور راهنمایی و رانندگی، رفت و آمد منظم و مرتبی را در آن‌ها ایجاد کرده است و سرانجام در مدرسه با دوستان بانشاط و معلم مهربان خود درس می‌خوانیم تا روزی ما هم بتوانیم، یکی از افرادی باشیم که به دیگران خدمت می‌کنند.

توصیه‌های آموزشی

- به جهت آشنایی دقیق و بهتر دانش‌آموزان با مشاغل مختلف، توصیه می‌شود از دو الی سه نفر از اولیای دانش‌آموزان با مشاغل متفاوت دعوت به عمل آورید تا در کلاس خود را معرفی کرده و درباره‌ی ویژگی‌های شغل خود صحبت کنند. هم‌پنین بازدید یا ملاقات با افرادی که مشاغل مختلفی دارند اما امکان حضور در مدرسه را ندارند، موجب آگاهی بیشتر دانش‌آموزان می‌شود.
- هدف از متن بفوان و بیندیش تقویت رو فوانی دانش‌آموزان و تقویت و مهارت درک مطلب است، لذا در املا از آن استفاده نشود.
- در جلسه‌ی دوم ابتدا ۱۰ دقیقه فعالیت رو فوانی متن درس، سپس ۱۰ دقیقه بعدی فعالیت گوش کن و بگو انجام شود.
- در جلسه‌ی سوم ابتدا ۱۰ دقیقه فعالیت تمرین رو فوانی متن درس، سپس ۱۵ دقیقه بعدی فعالیت بیاموز و بگو انجام شود.
- در جلسه‌ی ششم ابتدا ۲۰ دقیقه نگارش (جمله سازی)، سپس ۲۰ دقیقه بعدی فعالیت کتاب نوشتاری انجام شود.
- در جلسه‌ی هفتم ابتدا ۲۰ دقیقه املا از نیمه‌ی اول درس، سپس ۲۰ دقیقه بعدی فعالیت نوشتاری انجام شود.
- در جلسه‌ی دهم ابتدا ۲۵ دقیقه املا از نیمه‌ی دوم درس، سپس ۱۵ دقیقه بعدی فعالیت کتاب نوشتاری انجام شود.
- در جلسه‌ی یازدهم ابتدا ۲۰ دقیقه نگارش (جمله سازی)، سپس ۲۰ دقیقه بعدی تمرین بفوان و بیندیش انجام شود.